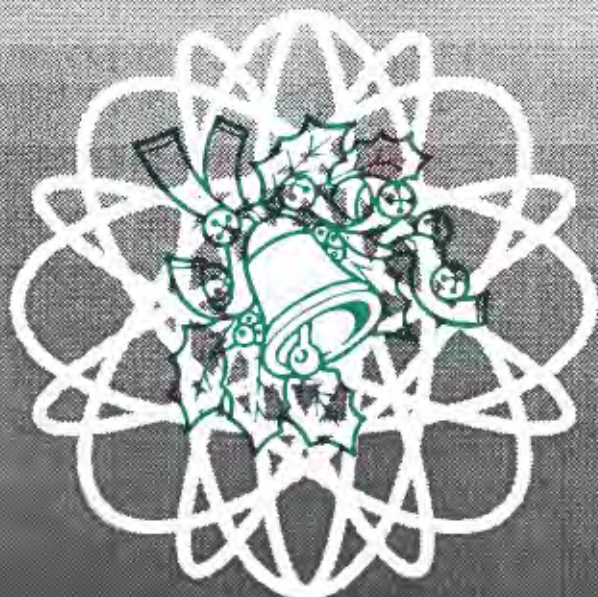

Faculteit Natuur- en Sterrenkunde

Fylakra

**personeelsblad rond
de utrechtse fysica**

FYLAKRA

Fylakra wordt uitgegeven voor de vakgroepen en afdelingen van de faculteit Natuur- en Sterrenkunde van de Rijksuniversiteit Utrecht

36-ste jaargang, nummer 6
Kerstmis 1992

REDAKTIE

hoofredacteur: Gijls van Ginkel (MBF)

redactieleden:

Nelleke Bourman (ID)
Jaap Dijkhuis (GCM)
Jo de Haan (Repro)
Geert Hooyman
Evert Landré (STK)
Ada Molkenboer (VOORL)
Gerard van der Mark (WF)
Piet de Wit (ION)
Els Wolfs (BUR)

vormgeving en

eindredactie: Evert Landré
portretfoto's: Johan van der Linden
reproductie: Jo de Haan

Het volgende nummer verschijnt eind januari 1993. Kopij daarvoor kan worden ingeleverd bij de leden van de redactie of gedeponneerd worden in het postvakje van Fylakra op kamer 152. Sluitingsdatum: **15 januari 1993.**

Voor de wijze waarop kopij voor FYLAKRA kan worden aangeleverd belte men de eindredacteur (BBL kamer 701, tel. 5214)

FYLAKRA

INHOUD

Jaargang 36, nummer 6

Geachte lezer(es)	2
Personele Informatie - 1	3
Dag Allemaal!	4
Aangenaam met...Edwin Mesrits	5
Jan Frederik van Beeck Calkoen	6
In memoriam Joop van Doorn	8
Bij de benoeming van Prof. Erkelens	10
Afscheid Prof. Rullgros	13
Nieuwe hoogleraar materiaalkunde	14
Ten halve gegaan	16
Personele Informatie - 2	19
Buitenlandse bezoekers	20
Nieuwe onderzoekers	25
Prof.Dr. Piet Lijnse oreert	26
Promotie Tjibbe Bouma	28
Reorganisatie treft Medische Fysica	30
Reaktie op jubileumnummer	35
Personele Informatie - 3	38
FYLAKRAredactie schilt appel met DC	40
Papierboxen...en daarna?	46
De universiteitsraad	49
Sinterklaascolloquium 1992	50
Natuurkundig Gezelschap te Utrecht	52
Radiotelescoop voor 350 JUS	54
In dienst / Uit dienst	56
Van de eindredakteur	59

GEACHTE LEZER(ES)

In het decembernummer van Fylakra wordt de koers van veranderingen voortgezet. Een oude gewoonte, die grotendeels verloren was gegaan, wordt weer opgepakt, nl. de introductie van nieuw-aangestelde AIO's/OIO's.

Tevens zullen we de buitenlandse gasten, die wat langer bij de faculteit gaan werken, bij u introduceren.

De toegenomen werkdruk en een gegroeide faculteit hebben gemaakt dat mensen uit verschillende vakgroepen elkaar soms nauwelijks of niet meer kennen.

We hopen dat u met deze bijdrage van Fylakra weer een beetje weet met wie u koffie drinkt.

De bulletins van de Dienstcommissie zullen in het vervolg ook in de Fylakra worden opgenomen, zodat u nog beter op de hoogte blijft en de democratie nog effectiever kan werken.

Het jubileumnummer heeft veel reacties opgeleverd, ook van diverse facultaire oud-medewerkers. De reactie van één van hen : Dr. C. Aarts is in dit nummer opgenomen.

De redactie wenst u veel leesplezier, goede Kerstdagen en veel goeds voor het nieuwe jaar.

Gijs van Ginkel,
hoofdredacteur.

PERSONELE INFORMATIE - 1

Ouderschapsverlof

Voor alle medewerkers/sters in dienst van de RUU is een regeling ouderschapsverlof van toepassing. Een medewerker/ster kan van de regeling gebruik maken als er een kind geboren is in het gezin. Ook de adoptie of erkenning van een kind geeft recht op ouderschapsverlof. Het recht op ouderschapsverlof houdt in dat betrokken medewerker/ster een gedeelte van de werktijd verlof kan krijgen. Om het opnemen van het ouderschapsverlof aantrekkelijk te maken wordt over de tijd dat ouderschapsverlof wordt opgenomen 75% van het salaris doorbetaald.

Er is een aantal variaties toegestaan in de wijze waarop een medewerker het verlof op kan nemen. De volgende variaties zijn mogelijk:

- verlof voor 100% van de arbeidsduur gedurende maximaal 3 maanden en
- verlof voor 25% van de arbeidsduur gedurende maximaal 12 maanden
- alle variaties tussen bovengenoemde twee mogelijkheden.

Het voornemen ouderschapsverlof te nemen moet tenminste 2 maanden voor het tijdstip van ingang van het verlof (tot 4-jarige leeftijd van het kind) schriftelijk worden aangevraagd via het hoofd van de afdeling of de voorzitter van de vakgroep bij de afdeling personeelszaken.

Tijdens het verlof blijft de pensioenopbouw en -aanspraak hetzelfde als vóór het verlof. Dit geldt ook voor ADV- en vakantieopbouw. Als men tijdens het ouderschapsverlof vakantie of ADV wil opnemen hoeven geen ADV- of vakantieuren te worden opgenomen als men op betreffende uren met ouderschapsverlof is.

DAG "ALLEMAAL"!

Ik heb "Natuurkunde" om organisatorische redenen verlaten. Daar moet ik aan wennen! Deze faculteit heb ik leren ervaren als een geheel "eigen" club, zelfs met deuren die zich op een geheel eigen wijze (laten) openen.

Ik blijf op het terrein van de universiteit werkzaam, onder meer dicht bij u in de buurt: SRON. Daardoor passeer ik "Natuurkunde" bij tijd en wijle. Ik voel me dan op vertrouwd terrein.

Ik wens mijn opvolger Edwin veel succes toe.

Het ga u goed!

Hartelijke groeten,

Frits van As,
bedrijfsmaatschappelijk werker.

NB

In bovenstaand artikel neemt Frits van As afscheid van de faculteit en kondigt hij en passant zijn opvolger "Edwin" aan, zijnde **Edwin Mesrits**. Op de volgende pagina een door Edwin zelf geschreven introductie. Bij zo'n introductie hoort een foto. Die was er ook, maar bij het verzamelen van het fotomateriaal om dat te laten rasteren is de bijgeleverde pasfoto zeer tot onze spijt tijdelijk uit het zicht verdwenen en pas weer tevoorschijn gekomen toen alle andere foto's gerasterd waren. Alsnog laten rasteren van de bewuste foto zou veel tijd en geld gekost hebben, zodat het te herkennen gezicht van Edward Mesrits in het januari-nummer van FYLAkra zal worden afgedrukt.

AANGENAAM MET.....EDWIN MESRITS

Mijn naam is Edwin Mesrits en ik ben 41 jaar. Per 1 augustus ben ik als bedrijfsmaatschappelijk werker in dienst bij de Universiteit Utrecht. Dit betekent dat ik voor de faculteit Natuur- en Sterrenkunde mijn voorganger de heer Frits van As opvolg.

Het overig werkterrein bestaat uit de faculteit Rechtsgeleerdheid, Wiskunde en Informatica, Ruimtelijke Wetenschappen en de Universiteitsbibliotheek.

Voorheen ben ik enige jaren als algemeen maatschappelijk werker werkzaam geweest in de gemeente Lelystad. Vanaf 1972 ben ik in diverse functies werkzaam geweest bij instellingen in de psychiatrie, kinderbescherming en de zwakzinnigenzorg.

De faculteit Natuur- en Sterrenkunde komt mij voor als een levendige organisatie, een werkplek waar veel kan.

Mocht u gebruik willen maken van mijn diensten, mijn bereikbaarheid is als volgt:

kamer 273 in het Bestuursgebouw van maandag t/m woensdag, telefoon 7737 of 1580 (secretariaat van het BMW).

Hopende dat de samenwerking naar alle tevredenheid zal uitpakken.

Vriendelijke groeten,

Edwin Mesrits.

Jan Ferdinand van Beeck Cuthven
geb. te Blijm 1701 overl. te Leiden 1771

JAN FREDERIK VAN BEECK CALKOEN

Onder deze titel publiceerde (toen ook al) FYLAKRA-redakteur Prof. Dr. G. Hooyman een artikel in het 5-de nummer van de 22-ste jaargang (1978) van FYLAKRA. Toen was de aanleiding het afscheid van Dr. Houtgast, ooit leider van een tiental zon-eclips-expedities. In het kader van 350 jaar Utrechtse Sterrenkunde volgt hieronder, veertien jaar later, een herdruk.

Geboren in 1772 als zoon van een predikant in Groningen, waar hij (Van Beeck Calkoen - red) ook studeerde en in 1797 promoveerde (op oude uurwerken). Van 1799 tot 1804 hoogleraar in Leiden en de eerste, die een Lelids professoraat ruilde voor een Utrechts. De Utrechtse afkomst van zijn vrouw, Isabella van Westrenen, gaf bij zijn beslissing de doorslag. In Utrecht werden de "astronomische speculatiën" nog bedreven op de oude vestingtoren, de Smeetoren, waar de smeden Utrecht moesten verdedigen. Deze toren stond waar nu de Lange Smeestraat de singel ontmoet.

Zijn publicaties hebben betrekking op tijd- en plaatsbepaling, zonnepijlers en kaarten, het gebruik van sextant en octant, op spiegels, ook op scheepsbouw en waterstaat. Karakteristiek voor de tijd is Over de verklaring der Mozaïsche en Christelijke Godsdienstleer uit de beschouwing van de hoofdstoffen en natuurkrachten. Hij diende de natie als regeringsadviseur voor waterstaatszaken, door zijn streven naar verbetering van de opleiding voor waterstaat en zeewezen en zijn lidmaatschap van een commissie, die het onderwijs in al zijn geleidingen zou moeten hervormen. Het klinkt zeer modern en het in 1809 uitgebrachte rapport was inderdaad vooruitstrevend: het bepleitte toen al een "burgerschool" zoals Thorbecke die in 1863 kon verwezenlijken.

Zijn gezondheid was helaas zeer slecht; hij vroeg en kreeg ontslag in 1809 en overleed twee jaren later. Om misverstand te voorkomen: Bunnik - dat zulke goede relaties met de sterrenkunde onderhoudt - heeft wel een straat met zijn naam, maar eert daarmee een burgermeester uit het begin van deze eeuw, mogelijk een nazaat van Jan Frederik.

IN MEMORIAM JOOP VAN DOORN

Op 27 november j.l. moesten wij vernemen dat Joop de avond daarvoor was overleden. Het zal u allen niet bevreemden dat wij, zijn collega's, met ontroering dit bericht hebben vernomen en dat ieder van ons aan Joop dacht als aan iemand die jarenlang niet alleen een goede collega, maar ook een vriend was.

Begonnen als machinebankwerker bij de firma Hoogendijk, en later als onderhoudsmonteur bij Douwe Egberts, werkte hij vanaf 1 januari 1974 als amanuensis bij het steunvak onderwijs natuurkunde in het Transitorium. Hij was een harde en nauwgezet werkende collega, die er aan heeft meegewerkt dat veel studenten bij ons natuurkundepractica konden volgen.

Joop had zo zijn elgen manier van werken en presenteren. Vooral de wijze waarop hij heeft geïnventariseerd en bijhield waar alle spullen waren is boven alle lof verheven. Toen hij bij ons kwam werken was er nauwelijks sprake van administratie voor zover het onze inventaris betrof. Hij heeft kans gezien om alle aanwezige apparaten en toebehoren in kaart te brengen en bovendien via zijn bekende schrift bij te houden welke apparatuur het gebouw uitging en waar naar toe. In die tijd waren er nog geen automatiseringsmogelijkheden en hij bleef trots op zijn systeem: de ladenkast met de mappen met alle gegevens van al onze apparaten.

Als collega was Joop iemand die niet het conflict zocht om zijn zin door te drukken. Wij kennen hem als iemand die in alle rust het naadje van de kous wilde weten over een bepaalde kwestie en als klankbord van een collega door vragen naar de zin of onzin van de kwestie meehielp bepaalde problemen op te lossen. Hij kon dan enige tijd later intens genieten van de resultaten door anderen behaald, maar door zijn manier van optreden daartoe aangezet.

Ook zijn opstelling ten aanzien van collega's was zeer vriendschappelijk: als je een beroep deed op zijn technische kwaliteiten bij de constructie van het een of ander dan was hij onmiddellijk bereid om te helpen. Menigeen kan zich hierbij zijn hulp bij het laswerk herinneren.

Toen hij tijdens zijn werk verschijnselen begon te vertonen van geestelijke afwezigheid waren veel collega's heel bezorgd dat Joop iets mankeerde. Hij had dat zelf niet in de gaten, pas een bezoek aan zijn arts maakte hem duidelijk dat er iets mis was. De opname in het ziekenhuis heeft ten langen leste geopenbaard dat hij ernstig ziek was. Wij hebben geprobeerd hem steeds op te zoeken en wat afleiding te bezorgen door hem bij te praten over de dingen die in Transitorium gebeurden en waarvan wij bemerkten dat hij het op prijs stelde bijgepraat te worden.

Nadat hij ontslagen was uit het ziekenhuis zijn we deze bezoekjes bij hem thuis gaan maken en wij zijn ervan overtuigd dat hij dat zeer gewaardeerd heeft.

Toen het niet langer mogelijk bleek hem thuis te verzorgen hebben we de wens gerespecteerd om hem niet meer op te zoeken. Wij hebben onze wensen steeds meegegeven aan Ferdi Plompen die tot enkele weken geleden Joop is blijven bezoeken.

Op zijn crematie waren we aanwezig om zijn vrouw en zijn kinderen te laten blijken dat Joop voor ons een vriend en collega is geweest, die menselijkerwijs veel te vroeg is heen gegaan.

Mogen zijn vrouw en kinderen de kracht ontvangen om verder te gaan in hun leven op een manier die hij ook zou hebben gekozen.

Joop,

Bedankt voor alle collegialiteit en vriendschap die je ons hebt bewezen en waarop wij trots zijn deze te hebben mogen ervaren.

Vaarwel.

Namens alle collega's,

Paul Oostwegel

BIJ DE BENOEMING VAN PROF.DR. C.J. ERKELENS

Op 1 maart van dit jaar werd Dr. C.J. Erkelens benoemd tot gewoon hoogleraar bij de Vakgroep Medische en Fysiologische Fysica (MFF) van onze faculteit. Daarmee vult hij de leemte op die was ontstaan bij het emeritaat van Prof. Denier van der Gon.

Casper Erkelens studeerde als fysicus af aan de Universiteit van Nijmegen in 1979. Hij promoveerde aan onze universiteit op een blofysisch onderwerp in de tandheelkunde: "Neural mechanisms of mandibular control" (1983). Ieder die wel eens een tand gebroken heeft op een steentje in het brood zal weten dat het een uiterst relevant onderwerp betreft, minder exotisch dan het klinkt. Na zijn promotie was hij verbonden aan de Erasmus Universiteit, vakgroep fysiologie, om zich te wijden aan onderzoek naar de neurale controle van de menselijke oogbewegingen. Hij heeft daar veel werk gedaan waarmee hij internationale erkenning verwierf, onder meer door het ontwikkelen van apparatuur die tot de beste op het gebied wordt gerekend en door tal van laboratoria over de hele wereld gebruikt. Hoewel Casper nu al weer sinds '89 aan de MFF verbonden is, is hij daarom toch duidelijk iemand "van buiten".

Erkelens' leeropdracht is "De Fysica van de Mens". Impliciet in die leeropdracht is dat "de mens" hier opgevat wordt als een fysisch systeem, weliswaar van nogal ingewikkelde aard en niet goed tot eenvoudige subsystemen terug te brengen zonder het wezen van het supersysteem te verliezen. Het brein is een deel van de mens dat waarschijnlijk het meest complexe systeem is waarmee de natuurwetenschappen ooit geconfronteerd zijn. De belangrijkste poort tot het brein is optisch en het brein selecteert zelf de binnenstromende informatie (video bandbreedtes !) onder meer via doelgerichte oog- en lichaamsbewegingen. De voortdurend willekeurig wisselende "aandacht" valt meestal samen met de momentane blikrichting. Ons besef van ruimte en tijd wordt door dit proces in hoge mate bepaald. De voorkeur van Casper voor de studie van waarnemen en bewegen met als voorbeeld het optisch (en taak) gestuurde oogbewegingssysteem is daarmee begrijpelijk geworden. Deze voorkeuren sluiten goed

aan bij ander werk binnen MFF en passen ook uitstekend in het programma van het UBI (Utrechts Biofysica Instituut).

Casper heeft een ruime internationale ervaring en heeft met bekende wetenschappers op zijn vakgebied samengewerkt en gepubliceerd. Eén daarvan, Prof. D. Regan, zal volgend kalenderjaar enkele maanden als Donders-hoogleraar bij de MFF verblijven - op zich al een blijk van internationale waardering - wat zeker tot een nog hechtere samenwerking zal leiden.

Met Casper Erkelens heeft de MFF iemand binnen gekregen met belangstelling en ervaring (Casper doceerde van '75-'79 aan een MTS) voor het geven van onderwijs. Hij is dan ook voortvarend begonnen aan vernieuwing van het door de vakgroep gegeven onderwijs in eerste fase en AIO-opleiding. Casper heeft daarnaast de ambitie de mogelijkheden tot biofysica-onderwijs in de eerste fase aanzienlijk te verruimen.

Direct na zijn aanstelling is Casper voorzitter van de vakgroep MFF geworden in een uiterst lastige periode nu het deel van MFF dat niet in het UBI participeert en dat vooral binnen de faculteit geneeskunde opereert (de "M" van MFF) onder zware druk staat vanwege de noodzakelijke bezuinigingsoperatie welke die faculteit moet uitvoeren. *(Zie voor een interview met Prof. Erkelens over die materie elders in dit nummer van FYLAKRA - red.)*

Dat Casper zulke taken niet uit de weg gaat en het belang van andere dan louter wetenschappelijke problemen duidelijk ziet blijkt ook uit zijn benoeming in het UBI-bestuur en - niet in de laatste plaats - als voorzitter van Fylakon. Daarmee mag Fylakon zeker gelukgewenst worden !

Wij wensen Casper Erkelens veel succes en voldoening bij zijn werk aan onze faculteit.

Jan Koenderink

AFSCHEID PROF. RUIJGROK

Een pagina afscheid in foto's, uitbeeldend het glazen beeldje, het college en de receptie. (foto linksboven: Gijs van Ginkel, andere foto's: Johan van der Linden)

NIEUWE HOOGLERAAR MATERIAALKUNDE

Per 1 november j.l. is benoemd tot deeltijdhoogleraar materiaalkunde bij de fakulteit Scheikunde, vakgroep Gecondenseerde Materie, Dr. **B.C. Grabmeier**.

Zij is de opvolgster van Prof. Bongers die op 1 september terugtrad. Ja, U hebt het goed gelezen: opvolgster. De eerste vrouwelijke hoogleraar bij de Scheikunde. En de eerste Europese. Mevr. Grabmeier studeerde Natuurkunde te München en promoveerde aldaar bij Prof. Schwab op een oppervlakte-chemisch onderwerp. Daarna trad zij in dienst bij het onderzoekslaboratorium van Siemens.

Zij hield zich vooral bezig met materiaalkundig onderzoek: laserkristallen, verdubbelingskristallen, fotonvoltaïsche kristallen, etc.. Veel Duitse vaste stof fysica is uitgevoerd aan haar materialen. Enige jaren geleden werd zij leider van de groep voor luminescerende materialen voor gebruik bij röntgenbeeldvorming. Zo kwam zij in aanraking met keramische materialen.

In Utrecht zal de nieuwe hoogleraar een aantal colleges geven in de reeks vaste stof chemie colleges voor studenten en aio's. Beginnend in januari 1993 wil zij een driejarige reeks geven onder het thema Materials Processing. Dit jaar staan kristallen centraal, uitmondend in kristalgroei in de ruimte. In volgende jaren komen keramische materialen en dunne lagen aan de orde. Een goede gelegenheid voor studenten en aio's om, naast het eigenlijke onderwerp, ook iets te horen over hoe dat toegaat in de huidige industriële laboratoria. Daarnaast zal zij nu en dan met jonge onderzoekers over hun werk praten.

De Duitse ervaringen zouden voor ons wel eens interessant kunnen zijn. In het Siemenslaboratorium werken vele studenten en promovendi, daar de universiteiten vol zijn (houdt U dit nummer weg voor CvB en Den Haag).

Trouwens, misschien kan de Nederlandse industrie ook nog iets leren: op de dag na haar benoeming trakteerde haar chef de gehele groep om 9 uur op sekt om het heugelijke felt te vieren.

Zo heeft deze eerste benoeming bij de eerste onderzoekschool van de natuurkunde vele interessante aspecten. Wij hopen dat dat voor Prof. Grabmeier en ons zo zal blijven.

George Blasse

TEN HALVE GEGAAN

De collecties sterrenkunde, meteorologie, oceanografie, en biofysica bestaan niet meer. Wiskundeboeken van de resterende collecties zijn samengevoegd. De herplaatsingsoperatie van de bibliotheek is hiermee op de helft. D.w.z. dat de helft van de boeken van de bibliotheek is voorzien van een nieuwe sticker op de rug. Dat er in de catalogus achter de helft van de 30.000 boeken twee codes staan; een oude en een nieuwe. Dat de helft van de boeken opnieuw is ingedeeld en verplaatst. Het is steeds moeilijker de bibliotheek te bezoeken zonder te merken, dat er allerlei verandert.

Het wordt tijd om in Fylakra uit de doeken te doen in wat voor nieuw bibliotheekstelsel al onze boeken worden geplaatst.

PA en AAA

De basis van de nieuwe indeling van de boeken is het classificatiesysteem van de "Physics Abstracts" (PA) voor de natuurkunde en dat van de "Astronomical and Astrophysical Abstracts" (AAA) voor de sterrenkunde. Uitstekende systemen met hoofd- en subrubrieken: waarbij de code is opgebouwd uit 4 resp. 3 cijfers en ter verfijning soms ook letters. Deze codes zijn hiërarchisch opgebouwd, d.w.z. het eerste cijfer is een algemene onderwerps-aanduiding, die verder gespecificeerd wordt door volgcijfers (en -letters). Deze systematiek en ook de feitelijke indeling wordt globaal gehanteerd voor onze boekencollectie. Dat is handig, want uitgedacht door, daar kun je van uitgaan, zeer deskundige mensen en vergelijkbaar met de uitvinding van het wiel. Een voordeel van deze systemen is ook dat fysici en astronomen ermee vertrouwd zijn.

Maar niet in alles zijn de PA en AAA gevolgd. Om deze indelings-systemen toe te snijden op onze bibliotheek, zijn rubrieken dusdanig samengevoegd, dat er minimaal 50 en maximaal 250 boeken per rubriek op de plank staan. Bibliotheekmensen zeggen dan dat het systeem aan de eis van 'literary warrant' voldoet.

Ook de notatie is verschillend.

een slimme notatie

Het nieuwe indelingssysteem van de bibliotheek hanteert een plaatsnummer, dat bestaat uit drie onderdelen.

Onderdeel 1: de inhoudelijke code

Het eerste onderdeel bestaat uit een cijfer, een letter en dan weer twee cijfers b.v. 1A60. Het eerste cijfer geeft de hoofdrubriek aan en kan een één, een twee, een drie of een vier zijn, wat staat voor respectievelijk 'general', 'physics', 'areas related to physics' en 'astronomy'. Deze hoofdrubrieken hebben een aantal subrubrieken, die worden aangegeven met een letter: 4E is dan 'theoretical astrophysics'. Voor een verdere verfijning van dit systeem zorgen twee volgcijfers. Zo, staat 4E50 in dit systeem voor 'stellar structure and evolution'. Op vier plaatsen in de bibliotheek hangen grote borden, waarop deze indeling te zien is. Behalve een manier van boeken vinden is dit een prachtig overzicht van de literatuur die we in huis hebben.

Onderdeel 2: de vormcode

Het tweede element van het nieuwe indelingssysteem is slechts op een klein deel van de collectie te vinden en bestaat weer uit een letter: een vormcode. Deze vormcodes zeggen iets over de publicatie vorm van het boek: zijn het proceedings van een conferentie of reeksen (R), is het een tabellenboek (T), een atlas in laden opgeborgen (L), staat het in het magazijn (M) of in een archief of kluis (A). Op boeketiketten staat de vormcode onder de inhoudelijke code.

Onderdeel 3: het volgnummer

Het laatste onderdeel van het plaatsnummer (op de boeketiketten het onderste getal) is een volgnummer. Het bestaat uit drie cijfers en het aardige is dat deze code ook ongeveer de verschijningsdatum van het boek aangeeft. Zo hebben boeken van vóór 1949 een getal dat ligt tussen 100 en 199. De nieuwste boeken (na 1990) hebben een nummer dat hoger is dan 600. De tussen liggende honderdtallen ordenen het materiaal uitgegeven in de decennia tussenbeide uitersten.

Op elk boek

Door deze herindeling wordt het mogelijk om sneller en gemakkelijker boeken te vinden. Wij verwachten dat iedereen (na verloop van tijd) zeer tevreden zal zijn over deze nieuwe opstelling, die allerlei

versnipperde rubrieken en verschillende indelingen verenigt in één groot systeem.

Zoals boven gezegd hangt op vier plaatsen in bibliotheek een 'rubrieken overzicht'. Bij de balie ligt bovendien een klapper met alle rubrieken en een alfabetische index op het rubrieken overzicht. Dit om uw weg te kunnen vinden in nu al de helft van de collectie (en binnen afzienbare tijd geldig voor de gehele bibliotheek).

Als u reacties heeft op de nieuwe indeling, of vindt van sommige boeken, dat ze in een andere rubriek thuishoren, meld het ons dan. Liefst door de hiervoor aanwezige formulieren in te vullen.

Formulieren om uw tevredenheid uit te drukken met de nieuwe situatie hebben we niet gemaakt.

THE RESEARCH CONTINUES...

DO COSMOLOGISTS
FORM CLUSTERS?...

...AND DO THE CLUSTERS
FORM SUPERCLUSTERS?

PERSONELE INFORMATIE - 2

Zwangerschaps/bevallingsverlof

Alle vrouwelijke werknemers van de RUU hebben in verband met zwangerschap en bevalling recht op zwangerschaps- en bevallingsverlof. Het verlof bedraagt tenminste 16 weken. In beperkte mate is het verlof flexibel op te nemen, te weten maximaal 6 en minimaal 4 weken voor de verwachte bevallingsdatum. Het bevallingsverlof duurt minimaal tot 10 weken na de feitelijke bevallingsdatum. Bij een te late geboorte wordt de totale verlofperiode verlengd met de tijd die ligt tussen de verwachte bevallingsdatum en de feitelijke bevallingsdatum.

Het zwangerschapsverlof moet tenminste 2 maanden voor de verwachte bevallingsdatum schriftelijk worden aangevraagd via het hoofd van de afdeling of de voorzitter van de vakgroep bij de afdeling personeelszaken van de faculteit. Na de geboorte van het kind wordt bekeken of de periode van het verlof, in verband met een andere bevallingsdatum dan verwacht, moet worden aangepast en wordt het verlof definitief toegekend.

Werkneemsters die met ontslag gaan binnen 4 maanden voor de vermoedelijke bevallingsdatum ontvangen een financiële tegemoetkoming. Als de bevalling niet wordt verwacht binnen de eerder genoemde 4 maanden maar toch binnen die tijd plaats vindt ontvangt de werkneemster ook een tegemoetkoming.

Voor meer informatie kunt u terecht bij de afdeling personeelszaken.

BUITENLANDSE BEZOEKERS**Vakgroep Sterrenkunde****Dr. Chris Boynton**

Chris studied physics at the University of Miami, U.S. and went on to get his Ph.D. there too. He is here for two years until March 1994 with a FOM post doc. He works on magnetohydrodynamics in the Sun with Max Kuperus and Tony Hearn. He also cooperates with the group of Hans Goedbloed at the FOM Institute for Plasmaphysics. He is here with his wife, Barbara, and two children, Jessica 6 years, and Paul 3 years old.

Chris studeerde aan de universiteit van Miami en deed ook zijn promotieonderzoek daar. Hij is hier twee jaar te gast, tot maart 1994 als postdoc aangesteld door de FOM. Zijn onderzoek betreft de magnetohydrodynamica in de zon en dat gebeurt in samenwerking met Max Kuperus en Tony Hearn. Chris werkt tevens samen met de groep van Hans Goedbloed van het FOM Instituut voor Plasmafysica. Het

gezin van Chris, bestaande uit zijn vrouw Barbara en de twee kinderen Jessica (6 jaar) en Paul (3 jaar), woont met hem in Nederland.

Dr. Helen Johnston

Helen studied physics at the University of Sydney, Australia. She took her Ph.D. in Astronomy at the Californian Institute of Technology. She is here with a post doc position in the Pioneer programme of Frank Verbunt and Michiel van der Klis (University of Amsterdam) for two years until January 1994. She works on the observations of neutron stars. She is here with her husband, Dr. Alain Picard. Alain is French Canadian and works in astronomy at the European Space Agency institute ESTEC at Noordwijk.

Helen studeerde natuurkunde aan de universiteit van Sydney in Australië. Haar promotieonderzoek in de astronomie vond plaats aan het California Instituut voor Technologie. In Utrecht werkt ze als postdoctoraal medewerkster bij Frank Verbunt en Michiel van der Klis (Universiteit van Amsterdam) voor een periode van twee jaar, tot januari 1994. Ze doet waarnemingen aan neutronensterren. Helen wordt vergezeld door haar echtgenoot Dr. Alain Picard. Alain is Frans-Canadees en werkt op het gebied van de astronomie aan het Europees Ruimtevaart Centrum ESTEC in Noordwijk.

Dr. Wolfram Krüß

Wolfram studied physics at the University of Bonn, Germany. He took his Ph.D. in astronomy at the same university while working in the Max Planck Institute for radioastronomy and the Institute for Theoretical Nuclear Physics. He is here with a post doc from the Centre for High Energy Astrophysics (CHEAF) for two years until April 1993. He works on the theory of the acceleration of high energy particles in supernovae and active galactic nuclei with Bram Achterberg.

Wolfram heeft natuurkunde gestudeerd aan de universiteit van Bonn in Duitsland, waar hij ook zijn doctorstitel behaalde. Gedurende dat onderzoek werkte hij tevens in het Max-Planck-Instituut voor Radio-astronomie en in het Instituut voor Theoretische Kernfysica. Hij is hier als postdoctoraal medewerker voor een periode van twee jaar, tot april 1993. Zijn onderzoek, samen met Bram Achterberg, betreft de theorie van de versnelling van hoog energetische deeltjes in supernovae en actieve galactische kernen.

Dr. Eric Rowe

Eric studied at the University of Sydney, Australia, and went on to take his Ph.D. there in theoretical physics. He is here as a post doc from the NWO stichting ASTRON for two years until October 1994. He works on the theory of radiation from pulsars with Jan Kuijpers.

Eric heeft gestudeerd aan de Universiteit van Sydney in Australië, waar hij ook is gepromoveerd in de theoretische natuurkunde. Hij werkt hier als postdoctoraal medewerker, aangesteld door NWO stichting ASTRON, tot oktober 1994. Zijn onderzoek, samen met Jan Kuijpers, betreft de stralingstheorie van pulsars.

Vakgroep Moleculaire Biofysica

Dr. Danuta Wrobel

Danusla (for friends) studied physics at the Adam Mickiewicz University in Poznan (Poland) where she also obtained her Ph.D. degree in the field of Molecular Physics. In Poland the best Ph.D. candidates continue their study for their *Habilitation*. Danusla did her *Habilitation* in January at the Jagiellonian University in Krakow in the field of Biology and Molecular Physics. She works at the department of Molecular Biophysics with Gijs van Ginkel, Yehudi Levine and Marc van Zandvoort as a postdoc for two years, until May 1993, studying energy transfer processes between pigments in ordered systems. Her family (husband

Stanislaw, son Krzysztof (17) and Andrzej (6) stayed at home in Poznan. However, they meet rather frequently either in Utrecht or in Poznan.

Danusia (voor vrienden) studeerde Natuurkunde aan de Adam Mickiewicz universiteit in Poznan (Polen) waar zij ook haar doctorstitel behaalde in de Moleculaire Fysica. In Polen kunnen de best-gekwalficeerde doctores doorgaan voor de zgn. *Habilitations*-graad, een negen jaar durende studie. Danusia heeft haar *Habilitations*-graad afgelopen januari behaald aan de Jagiellonian universiteit van Krakow op het gebied van de Biologie en de Moleculaire fysica. Ze werkt in Utrecht als postdoctoraal medewerkster bij de vakgroep Moleculaire Biofysica tot mei 1993. Daar doet ze samen met Gijs van Ginkel, Yehudi Levine en Marc van Zandvoort onderzoek naar de energie-overdracht tussen pigmenten in geordende systemen. Haar gezin, bestaande uit haar echtgenoot Stanislaw, zonen Krzysztof (17) en Andrzej (6) bleven in Poznan. Ze zien elkaar echter regelmatig hetzij in Utrecht, hetzij in Poznan.

NIEUWE ONDERZOEK(ST)ERS

Vakgroep Moleculaire Biofysica

Drs. Dick van der Sijs is als éénjarige AIO bij de vakgroep Moleculaire Biofysica aangesteld om Monte Carlo-berekeningen uit te voeren aan de dynamica van moleculen in membranen. Deze berekeningen zijn bedoeld om experimentele metingen aan modelmembranen beter te kunnen begrijpen en om beter inzicht te krijgen in de factoren die de dynamica van moleculen in membranen bepalen.

Drs. Cor van der Struijf is per 1 november 1992 als OIO aangesteld door de SON (NWO) bij de vakgroep Moleculaire Biofysica. Hij zal zich de komende vier jaar bezighouden met tijdopgeloste magnetische resonantiemetingen aan eiwit lipide systemen. De bedoeling is om moleculaire bewegingen in membraansystemen te bestuderen.

PROF.DR. PIET LIJNSE OREERT

Op 18 november j.l. sprak Piet Lijnse in de goed gevulde aula van het universiteitsgebouw over Natuurkunde leren begrijpen. Vooraan in de stoet, die de orator begeleidde naar het spreekgestoelte, liep o.a. Bart Lijnse, lid van de universiteitsraad van de fractie BRUG en zoon van de orator.

(foto boven: spreekt voor zich, foto rechts: links Prof Lijnse, rechts zijn zoon Bart. Beide foto's gemaakt door de auteur)

De oratie werd uitgesproken bij de aanvaarding van het bijzonder professoraat vanwege de Stichting Werkgroep Natuurkunde Didaktiek op het vakgebied van de ontwikkeling in onderwijssituaties van natuurkundige begrippen en werkwijzen. De tekst van de oratie is beschikbaar bij het secretariaat van de vakgroep Natuurkunde didaktiek.

Enkele aandacht trekkende citaten uit de oratie:

"Het lijkt een eufemisme om te stellen dat het wetenschappelijk aanzien van de natuurkundendidactiek binnen de natuurkunde laag is. Er zijn dan ook weinig "harde" top-fysici, die zich interesseren voor didactiek.. Dat is jammer, want juist hun samenwerking met didactici zou tot nieuwe veranderingen kunnen leiden." En nog een ander citaat: *"Naar mijn idee wordt het tijd dat de natuurkunde als discipline, door de stimulering van fundamenteel didactisch onderzoek, haar verantwoording neemt voor de bevordering van de kwaliteit van het natuurkunde-onderwijs op lange termijn".*

Voor wie er niet bij was nog enkele geruststellende woorden: de orator kon ongeschonden de aula verlaten en ontving in een overvolle senaatszaal de gelukwensen van een stroom belangstellenden.

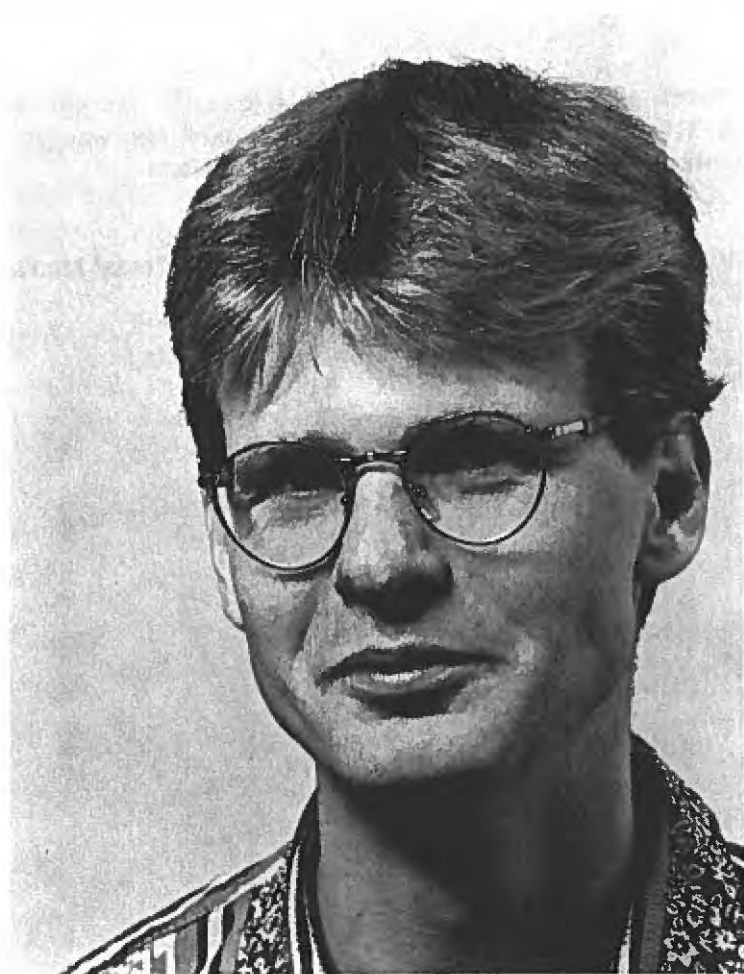
Gijs van Ginkel

PROMOTIE TJIBBE BOUMA

Maandagmiddag 23 november j.l. promoveerde Tjibbe Bouma. Zijn experimenteel fysisch onderzoek van de afgelopen vier jaar, in dienst van de vakgroep Gecondenseerde Materie, resulteerde in het proefschrift "The Wannier exciton, an all-round optical probe". Een bijzonder proefschrift, natuurlijk vanwege het mooie experimentele werk dat erin beschreven wordt, maar ook vanwege het feit, dat Jaap Dijkhuis (zijn eerste optreden als promotor) en Werner van de Weg samen promotor waren, een bezegeling van de groeiende samenwerking tussen GCM en AGF.

In zijn proefschrift toont Tjibbe aan, dat het Wannier exciton, een door de Coulomb-wisselwerking gebonden elektrongat paar, zeer goed gebruikt kan worden om fundamentele processen in III-V halfgeleiders te onderzoeken. Deze materialen zijn erg belangrijk door hun opto-elektrische toepassingen. Het voert te ver om de behaalde resultaten in een paar woorden samen te vatten. Ik volsta hier met het noemen van een paar opvallende ontdekkingen, zoals de waarne-
ming, dat excitonen in zogenaamde quantumputten worden versneld op picoseconde tijdschaal, hetgeen veroorzaakt wordt door variaties in de opsluitpotentiaal. Verder vond hij een elegante verklaring voor de aanwezigheid van de reeds lang bekende V-band in met stikstof gedoteerd galliumfosfide. Tot slot noem ik de ontdekking van de "B-ouma-detector", een methode om met grote gevoeligheid fononen te detecteren.

Behalve een vaardig experimentator was Tjibbe ook een prettige collega. Opvallend is de rust en de bedachtzaamheid waarmee hij te werk gaat, belangrijke eigenschappen voor een natuurkundig onderzoeker. Deze werkwijze, te zamen met zijn ruime zeilervaring, bracht hem waarschijnlijk tot stelling 11 van zijn proefschrift, luidend: "In tegenstelling tot wat algemeen wordt aangenomen, dient het bijzetten van alle zeilen in stormachtige omstandigheden ten sterkste te worden afgeraden". Midden op de oceaan mag dit misschien waar zijn, maar Tjibbe bewees uiteindelijk zelf, dat, wanneer het schip der wetenschap met het naderen van de promotiedatum in de woelige wateren van het fysisch laboratorium slagzij drelgt te maken, een alle-hens-aan-dek-manoeuvre op zijn minst moet worden overwogen om

het tij te keren.

Na uiteindelijk alle klippen te hebben omzeild werd dit op zeer originele wijze gevierd in de Domtoren, waarbij het uitzicht, in vanzelfsprekende stormachtige omstandigheden, over een prachtig verlicht Utrecht een sfeervolle afsluiting was van zijn vier jaar OIO zijn.

Feike Liefink

REORGANISATIE FACULTEIT GENEESKUNDE TREFT MEDISCHE FYSICA

Voorwaar een alarmerende titel van bijgaande bijdrage van de FYLAKRA-hoofdredakteur, Dr. Gijs van Ginkel: een weergave van een interview dat hij had met Prof.Dr. C. Erkelens.

Op 10 november jl. sprak ik met de kersverse hoogleraar Medische

Fysica, **Casper Erkelens**, over de gevolgen van de reorganisatie van de faculteit Geneeskunde voor zijn vakgroep.

Voor wie de achtergronden niet kent : de faculteit Geneeskunde heeft in enkele jaren tijd een enorm financieel tekort opgebouwd (een bedrag van 5 miljoen gulden tekort werd aan de U-raad in eerste instantie

gepresenteerd; later werd dat bedrag tot iets lagere waarde "gemasseerd"). Om andere faculteiten niet de dupe te laten worden van dat tekort diende Geneeskunde dat zelf weg te werken, d.w.z. bezuinigen c.q. afstoten van werk en mensen. Dat is niet eenvoudig. De bezuinigingsoperatie wordt uitgevoerd door een reorganisatie van de faculteit Geneeskunde en de gepresenteerde reorganisatievoorstellen treffen de vakgroep Medische en Fysiologische Fysica hard.

Eveneens hard getroffen door de eerste voorstellen is het Utrechts Biofysica Instituut (nog maar recent ingesteld) waarin naast een groot deel van de Medische Fysica ook onderzoeksgroepen uit de faculteiten Geneeskunde en Biologie deelnemen. De vakgroep Medische Fysica heeft van oudsher één been in de faculteit Natuur- en Sterrenkunde en één been in de faculteit Geneeskunde. Dat wil zeggen, dat een aantal mensen (wetenschappelijk en ondersteunend personeel) een aanstelling heeft bij Natuur- en Sterrenkunde en andere mensen bij Geneeskunde. In de dagelijkse werkpraktijk bij Medische Fysica was dat onderscheid echter niet meer zo duidelijk, omdat er één werkprogramma is waaraan ieder een eigen bijdrage levert ongeacht faculteit van herkomst. Dat wil zeggen dat er wat het werk betreft een enorme interdisciplinaire verwevenheid tussen de medewerkers bestond.

Het reorganisatievoorstel van de faculteit Geneeskunde hield o.a. in dat elke deelname van de faculteit Geneeskunde aan Medische Fysica zou ophouden. De bezuinigingen werden gerealiseerd door het ontslag van de medewerkers van Medische Fysica, aangesteld bij de faculteit Geneeskunde. Dat voorstel trof de vakgroep Medische Fysica onevenredig hard door de verwevenheid van werken, die ik hiervoor al heb geschetst. Gevolg was ook dat de faculteit Natuur- en Sterrenkunde zou worden geschaad door deze reorganisatie. Tevens zou het verse Biofysica Instituut (bij Medische Fysica meestal als UBI aangeduid in hun dagelijks jargon) worden geschaad.

De vakgroep en de faculteit Natuur- en Sterrenkunde gingen dan ook niet accoord met het Geneeskunde voorstel en vroegen belet bij het College van Bestuur van de universiteit. Het College onderkende de problemen maar gaf te kennen dat de faculteiten eerst moesten proberen zelf tot overeenstemming te komen. Als dat niet zou lukken, wilde het College bemiddelen. Het verzet van Natuur- en Sterrenkunde bracht de faculteit Geneeskunde ertoe een compromisvoorstel in te

Samenstelling Vakgroep MFF:

Voor:

Na:

Visuele groep:

hoogleraar: Prof. Koenderink
 (hoofd)docenten: Dr Kappers
 Dr Roelofs
 electronicus: ing. van Wijk
 tijd. pers.: post doc (2x)
 aio/oio (5x)

Motoriek groep:

hoogleraar: Prof. Erkelens
 (hoofd)docenten: vacature
 electronicus: ing. Schiphorst
 tijd. pers.: post doc (1x)
 aio/oio (4x)

Algemeen:

systeembeheerder: ing. Mooi
 electronicus: ing Faber
 software-ontw: ing Aarnink
 mechanicus: Kolijn
 admin.: Mevr. Maas

Visuele groep:

hoogleraar: Prof. Koenderink
 (hoofd)docenten: xxxxxxxxxxxx
 xxxxxxxxxxxx
 electronicus: xxxxxxxxxxxx
 tijd. pers.: post doc (2x)
 aio/oio (5x)

Motoriek groep:

hoogleraar: Prof. Erkelens
 (hoofd)docenten: xxxxxxxxxxxx
 electronicus: xxxxxxxxxxxx
 tijd. pers.: post doc (1x)
 aio/oio (4x)

Algemeen:

systeembeheerder: xxxxxxxxxxxx
 electronicus: xxxxxxxxxxxx
 software-ontw: ing Aarnink
 mechanicus: Kolijn
 admin.: Mevr. Maas

U
B
I

Reologie groep:

hoogleraar: Prof. Heethaar
 (hoofd)docenten: Dr ir. Nijhof
 Dr Roelofs JMM
 electronicus: ing. Kassies
 tijd. pers.: wet med (1x)
 aio/oio (4x)

hoogleraar: Prof Crowe

Reologie groep:

hoogleraar: xxxxxxxxxxxx
 (hoofd)docenten: Dr ir. Nijhof
 xxxxxxxxxxxx
 electronicus: xxxxxxxxxxxx
 tijd. pers.: xxxxxxxxxxxx
 aio/oio (4x)

hoogleraar: Prof Crowe

dienen, dat op 10 september jl. is goedgekeurd door de faculteitsraad van Geneeskunde. In dat besluit biedt de faculteit aan om 2 wp posten en 1,6 obp post structureel beschikbaar te stellen van het UBI. Die aangeboden posten blijven dan echter, in het voorstel van Geneeskunde, binnen de eigen faculteit en niet bij Medische Fysica.

Voor de vakgroep Medische Fysica, het UBI en de faculteit Natuur- en Sterrenkunde is ook dit voorstel onaanvaardbaar. Natuur- en Sterrenkunde heeft met dit voorstel nog teveel schade te verwerken, het UBI eveneens. Daarbij komt nog dat het Universiteitsbestuur (CvB + U-raad) het UBI hebben voorgedragen voor een stimulanssubsidie bij NWO, als aspirantonderzoekschool. Het getouwtrek rond de personele invulling van het UBI is geen stimulerende reclame voor een potentiële subsidiegever. Dat is dus nog een extra zorg.

Op dit moment is de situatie zo, dat er een tweede (en laatste) gesprek zal plaatsvinden tussen de faculteitsbesturen (directeuren + decanen), de hoofden van de vakgroepen waarover het gaat, de directeur van het UBI en de voorzitter van de Wetenschapscommissie van Geneeskunde. Dat gesprek zal plaatsvinden op 12 november. Als dat niet bevredigend afloopt voor beide partijen, zal het College van Bestuur worden gevraagd te intervenieren.

Om u een beeld te geven van de consequenties van de voorstellen van Geneeskunde voor de vakgroep Medische Fysica is bijgevoegd staatje afgedrukt, dat ik van Casper ontving.

De situatie die was ontstaan door de reorganisatie van Geneeskunde, was voor enkele technici bij Medische Fysica echter al zo bedreigend, dat zij initiatieven hebben ondernomen om een andere baan te zoeken. Eén technicus vertrekt per 15 november, een ander is in onderhandeling over een andere baan. Dat betekent in feite, dat Medische Fysica nu al wordt getroffen door de reorganisatie van Geneeskunde voordat er zelfs nog maar definitieve afspraken over zijn gemaakt. Op mijn vraag aan Casper Erkelens of de verhoudingen binnen het UBI niet drastisch worden verstoord door deze problemen, gaf hij aan dat de belangentegenstellingen groot zijn, maar dat iedereen nog goed "on speaking terms" is.

Inmiddels heeft het overleg van 12 november plaats gehad. Het bod van de faculteit Geneeskunde is fl. 140.000 per jaar beschikbaar te stellen aan het UBI. Dat is voor de vakgroep Medische Fysica niet voldoende, want die wil 1 wp en twee obp posten zeker behouden en dat kan niet worden betaald van fl. 140.000. Het College van Bestuur zal nu te hulp worden geroepen. Als die uit centrale middelen niets kan bijdragen, zullen de faculteiten weer om de tafel moeten gaan zitten om een oplossing te vinden.

Als u dit leest, is de situatie misschien al veel duidelijker, maar dit was het beeld op 25 november 1992.

Gijs van Ginkel

(de foto van Prof. Erkelens in dit artikel is gemaakt door de auteur)

REAKTIE OP JUBILEUMNUMMER

Het jubileumnummer van FYLAKRA heeft veel reacties gegeven en emoties losgemaakt. Zo ontving de redactie een brief van de beheerder van het Fysisch Laboratorium, van zo'n vijftiendertig jaar geleden, Dr. C.J.M. Aarts. Omdat er zulke aardige bijzonderheden in staan drukken wij die brief hieronder in zijn geheel af.

Nummer 4 van Jaargang 36 van Fylakra, de jubileum-uitgave t.g.v. 35 jaar Fylakra, heb ik met zeer veel belangstelling en emotie gelezen. De eerste nummers van het blad verschenen in mijn laatste jaar als beheerder van de Utrechtse Fysica (toen nog Physica) en de namen van Bennekom, van Zijl en van Straten roepen vele dierbare herinneringen op. Evenzeer doet dit de naam Hooyman. Hem mocht ik later benoemen als chef huishoudelijke dienst na zijn terugkeer uit de USA, hetgeen nogal wat commotie teweeg bracht: een theoreticus in een leidende functie bij experimentatoren.

Een personeelsblad was destijds een opzienbarend verschijnsel. Ik zag er wel iets in en gaf mijn morele steun (geen materiële, niet alleen uit voorzichtigheid, maar ook omdat de financiële middelen ongelofelijk krap waren - vergeleken met toen zijn de universiteiten na alle bezuinigingen thans nog steeds rijk).

Ook andere namen roepen bij mij herinneringen op die de Blijhouwerstraat opnieuw doen leven. De heer C. Maaswinkel die zich als magazijnchef een uitstekende hulp betoonde in het vinden van instrumentele middelen tijdens mijn promotietijd (ook van Straten was daar goed in, maar dat kostte goede sigaren, een moeilijk artikel ronde de vijftiger jaren) en als registrator/bewaker van het instrumentele bezit van de Utrechtse fysica. Bovendien bestond hij het een 25-jarig jubileum in Nijmegen te herhalen, alwaar hij als "Kees" (de tijden waren veranderd) voor mij alle roerende goederen (instrumenten, sleutels, administratieve machines, identiteitskaarten e.d.) registreerde en beheerde.

Nog een naam is die van mej. (niet mevr., een emancipatie-verschijnsel, dat zich in haar tijd nog niet voordeed) van Geffen. Zij "regeerde" met straffe hand de Blijhouwerstraat v.w.b. de schoonmaak, de vuil-

preventie en de koffie/thee-voorzieningen. Mej. van Geffen verdient een speciale geschiedschrijving. Zij diende het Fysisch Laboratorium nagenoeg 35 jaar, kwam niet in aanmerking voor een pensioen (omdat huishoudelijk personeel toen tot de materiële voorzieningen behoorde), liet hoogleraren, die naar een vergadering in het Fysisch Laboratorium kwamen, hun fietsen op de rug dragen om vervuiling van juist schoongemaakte gangen te voorkomen en zag erop toe, dat tijdens de gemeenschappelijke ochtend-koffie Pieter Endt en anderen hun pijpen in en niet naast de asbak neerlegden.

Mej. J.M. de Groot (naderhand mevr. Versteeg) was mijn secretaresse. Zoals de Utrechtse Curatoren mij met een triomfantelijke ondertoon berichtten was zij wegens persoonlijke banden niet bereid naar Nijmegen over te gaan, zoals vele anderen wel hadden gedaan (Ribot, Hendriks, Vera, van Egmond - om mij te beperken tot enkele personen in de rubriek "beheer").

Niet alle historische gegevens, die uit de nummers van Fylakra af te leiden zijn, geven een goed inzicht in de gang van zaken. Met de plannen voor de uitbreiding "onder de zoden van het plantsoen" werd reeds in 1955 begonnen. De gemeente Utrecht gaf eerst een bouwvergunning af, na een gemeenschappelijke schriftelijke verklaring van Pieter Endt en mij zelf, dat er geen schadelijke straling zou zijn en dus het plantsoen even groen zou blijven als voorheen. Eind 1956 begin 1957 werd een aanvang gemaakt met de graafwerkzaamheden. Die werkzaamheden werden aanzienlijk vertraagd toen (op grond van sonderingen) niet verwachte historische restanten van de ondergrondse gang tussen de oude bolwerken, waarop het Fysisch Laboratorium en de Sterrewacht waren gebouwd, werden aangetroffen.

Maar niettemin kwam in 1957 de bouwput tot stand. De kunstenaar (ik ben zijn naam vergeten), die toen woonde in het historische Mariënborgse huisje, maakte er een mooie ets (?, ik weet niets van kunsttechnieken) van. Een afdruk siert nog steeds mijn studeerkamer.

noot van de redactie: er hangt in het OnderOnsje een prent - eigen druk - van Hans van Dokkum, getiteld: "De bouwput voor de Van der Graaff Generator - Aug. 1958". Hans van Dokkum is grafisch kunstenaar en woont op Sterrenburg 1.

Het jubileum-nummer van Fylakra roept nog vele andere herinneringen aan de vijftig jaren op, de beschrijving waarvan vele bladzijden zouden vergen. Ik noem er slechts enkele.

Wij verkregen toestemming van Curatoren een grote draaibank aan te schaffen, wel wetende dat die zonder Ingrijpende verbouwingen niet naar binnen gebracht en geplaatst kon worden. De draaibank werd buiten onder een zeil opgeslagen en daarmee een effectief gebleken middel de nodig geachte verbouwingen af te dwingen.

Thans is het aantrekken van middelen uit de zgn. derde geldstroom heel gewoon. Destijds was dit niet alleen vies, maar zelfs verboden. De Utrechtse fysica slaagde erin het verbod met een goede juridische constructie te omzeilen, met als gevolg, dat het wetenschappelijk en ondersteunend laboratorium-personeel met nagenoeg 50% kon worden uitgebreid. De Utrechtse fysica is een voortrekker geweest en ik hoop, dat zij die rol zal blijven kunnen vervullen.

Met mijn allerbeste wensen, voor de komende 35 jaar,

(C.J.M. Aarts)

PERSONELE INFORMATIE - 3

De nieuwe regeling 'Vakantie en Verlof'.

Met ingang van 1 juli 1992 is de nieuwe regeling 'vakantie en verlof' in werking getreden. Op een aantal punten betekent dit dat er sprake is van uitwerking van mandatering, bij andere punten is er sprake van nieuw beleid.

De belangrijkste wijzigingen zullen hierna in het kort weergegeven worden.

Werktijden

Het beleid zoals weergegeven in de bestaande Regeling Arbeidstijd (HP/RA 216667) wordt in deze regeling bijgewerkt i.v.m. de mandatering. Dit betekent dat directeur bevoegd is om na overleg met de dienstcommissie een werktijdenregeling vast te stellen conform het kader dat is aangegeven in deze regeling.

Zwangerschaps- en bevallingsverlof

Het beleid heeft als grondslag de Wet van 6 juni 1991 (Stb. 1991, 347). In deze regeling wordt de consequentie van de mandatering verwerkt, namelijk de bevoegdheid het verlof toe te kennen en definitief vast te stellen na de werkelijke bevallingsdatum.

ADV

In de nieuwe regeling is opgenomen dat de aanspraak op ADV bij ziekte voortaan niet vervalt.

Vakantie

Wijzigingen ten opzichte van het oude beleid:

- Afbouwen van stuwmeren; in de toekomst kan slechts 1 jaartegoed worden overgeschreven naar een volgend jaar; het opnemen is echter beperkt tot twee maal een jaartegoed.

- Uitbetalen van niet-opgenomen vakantiedagen wordt mogelijk gemaakt tot maximaal 2x het jaartegoed bij einde dienstverband, indien het dienstbelang het opnemen van vakantie heeft verhinderd.
- De extra vakantiedagen voor jeugdigen zijn geschrapt.
- Bij wijziging van de omvang van het dienstverband blijft opgebouwde recht gehandhaafd.
- Vakantie wordt uitgedrukt in uren, ook de opname van vakantie.

Buitengewoon verlof

De x-formule, die gebruikt werd bij het bepalen van de bezoldiging tijdens buitengewoon verlof, is afgeschaft. Aan de medewerker die in universitair belang voor bepaalde tijd werkzaamheden gaat verrichten in het buitenland op grond van wetenschappelijke doeleinden, terwijl het dienstverband met de Universiteit in stand blijft, wordt buitengewoon verlof verleend met behoud van gehele bezoldiging. De inkomsten die de betreffende medewerker van derden ontvangt dient hij evenwel tot een maximum van zijn universitaire bezoldiging te storten in de kas van de fakulteit.

Ouderschapsverlof

De medewerker kan ouderschapsverlof opnemen voor 100% van de voor de medewerker geldende arbeidsduur gedurende 3 maanden, dan wel voor 25% gedurende 12 maanden. Tevens zijn andere varianten mogelijk die zijn gelegen tussen deze twee varianten, alsmede varianten waarbij de maximale aanspraken niet ten volle worden benut.

Er is een terugbetalingsverplichting opgenomen voor de medewerker die tijdens de verlofperiode dan wel binnen een jaar na afloop van het verlof ontslag krijgt op eigen verzoek dan wel op grond van aan de medewerker te wijten felten of omstandigheden.

FYLAKRAREDACTIE SCHILT APPEL MET DIENSTCOMMISSIE

Op donderdag 12 november jl. was de redactie van Fylakra tijdens de lunch op bezoek bij de Dienstcommissie voor een interview.

Tijdens het schillen van de appels kwam o.a. aan de orde

- de nieuwe samenstelling van de commissie (elke drie jaar wordt de commissie door verkiezing vernieuwd),
- de bevoegdheden van de dienstcommissie (DC), vergeleken met die van de faculteitsraad,
- de recent aangepakte zaken,
- de toekomstvisie van de DC.

Eerst willen we de nieuwe DC aan u voorstellen : het zijn **Henk Dijkerman** (voorzitter, *rechts op de foto*), **Leonie Silkens**, **Wim Rakké** en **Wim Verwer** als vakbond gebonden DC-leden (*op de foto resp. 3-de en 2-de van links en 2-de van rechts*) en **Ton Marée** (*op de foto geheel links*) als "ongebonden" DC-lid. Verkiezing van een "ongebonden" (d.w.z.

niet-vakbondsld) is mogelijk als tenminste 30 personeelsleden met hun handtekening aangeven dat ze de kandidatuur van zo'n persoon steunen. Bij Ton Marée was dat zo gegaan en vervolgens was hij in de DC gekozen.

Voor niet-Ingewijden roept het woord *Dienstcommissie* nog wel eens verwarring op. Een helderder beeld geeft het woord *Ondernemingsraad* wellicht, want dat is de DC in feite. Dat wil zeggen, dat de DC aan Piet Zeegers, de faculteitsdirecteur, advies geeft over de organisatie, beheers- en personeelszaken en arbeidsomstandigheden. Formeel heeft de DC bij dit soort zaken advies- en instemmingsrecht. De adviserende vindt plaats nadat de directeur een zaak ter advies heeft voorgelegd aan de DC.

De DC heeft echter ook initiatiefrecht en zij heeft daarvan in het verleden gebruik gemaakt, bijv. bij de procedure voor toekenning van bijzondere beloningen. De DC had daarvoor een voorstel gemaakt, dat door de directeur ongewijzigd is overgenomen.

De leden van de nieuwe DC, die op ons een zeer enthousiaste indruk maakten, meldden, dat de opkomst voor hun verkiezing verheugend groot was geweest. Nu vragen zij zich echter af : hoe houden we contact met onze kiezers? Uit zichzelf stappen ze niet naar de DC. De Fylakreredactie heeft besloten daarin een rol te willen spelen. Zo zullen de informatiebulletins van de DC worden opgenomen in Fylakra. Er is een secretaressen-overleg dat o.a. wordt gebruikt om de DC te informeren.

Op onze vraag of de DC zich voldoende geïnformeerd voelt door de directeur kregen we een bevestigend antwoord. Zo één keer per zes weken vindt overleg plaats met de directeur, waarbij de gespreksagenda in onderling overleg wordt vastgesteld.

De DC zelf komt één keer per twee weken bij elkaar. Deze vergaderingen zijn niet openbaar, in tegenstelling tot die van de faculteitsraad.

Andere verschillen tussen de DC en de faculteitsraad werden, na enig

foto - nogmaals de leden van de Dienstcommissie: linksboven Leonie Silkens, daarnaast Ton Marée, linksonder Wim Rakke en daarnaast Wim Verwer en in het midden Henk Dijkerman.

heen en weer praten, ook duidelijk :

zo is de faculteitsraad beleidsbepalend m.b.t. het facultaire onderwijs en onderzoek en daartoe stelt de raad o.a. de begroting en het facultaire beleidsplan vast. Met dit soort zaken houdt de DC zich volstrekt niet bezig.

Met vijf mensen in een commissie zit je niet meteen op één lijn. Dat

bleek bijvoorbeeld toen het onderwerp emancipatie ter sprake kwam. Daarbij was een behoorlijke tweespalt te merken in de DC over de te varen koers. Overigens zorgt de DC er wel voor dat één en ander tevoren goed is uitgepraat alvorens men het gesprek met de directeur aangaat. Veronderstel nu, dat de directeur een advies van de DC naast zich neerlegt : wat dan? Uiteraard is daarin voorzien. Het College van Bestuur hakt de knoop dan door op basis van de uitspraak van de Commissie van advies. (Die commissie is ingesteld voor dat soort zaken.)

Alle dienstcommissies van de universiteit hebben overleg met elkaar in het zgn. DC-platform, zodat men elkaar goed kan informeren.

Zaken, die de DC in het verleden heeft behandeld, zijn o.a. : bijzondere

beloningen, veiligheid en klimaat op de werkplek, emancipatie, besteding van ATV-dagen, e.d..

In de nabije toekomst zal de DC zich vooral richten op ARBO-zaken (veiligheid, welzijn en gezondheid op werkplek), de evaluatie van de werkwijze m.b.t. bijzondere beloningen en meer bekendheid geven aan de mogelijkheid tot het geven van bijzondere beloningen. Vooral de ARBO-zaken zullen de nodige tijd en inspanning vergen. De DC neemt hier in feite een deel van het werk van de vroegere veiligheidscommissie over, maar daarover zult u in de toekomst meer horen. Bij dit soort werk zal de DC misschien wel de hulp inroepen van deskundigen of een speciale werkgroep instellen (bevoegdheden, die de DC heeft).

Voorts wil de DC graag, dat per 1 januari 1993 in alle vakgroepen en ondersteunende diensten de functioneringsgesprekken volledig ingeburgerd zijn. Zichzelf heeft de commissie tot taak gesteld om haar "waakhondfunctie" nog beter uit te oefenen.

De leden van de dienstcommissie doen dit werk als onderdeel van hun normale werkzaamheden. Dit als mededeling voor mensen die de indruk mochten hebben dat dit bovenop hun 40-urige werkweek komt. Dat betekent wel een redelijke werkdruk en de werkplek moet daarmee rekening houden. We begrepen echter, dat dit voor de nieuwe

enthousiaste DC geen belemmering vormt om hun werk met plezier en grote inzet te doen.

Na dit gesprek lieten we de DC met de appelschillen achter. Mocht u met hen contact willen opnemen : ze zullen u met grote welwillendheid te woord staan. Hun telefoonnummers zijn :

Henk Dijkerman - 3305

Wim Rakké - 1545

Wim Verwer - 1685

Leonie Silkens - 2284

Ton Marée - 2364

Piet de Wit & Gijs van Ginkel.

ETHICS ON THE EDGE

I see you're the co-author of this paper, Dr. Mauritz, and you came up with some new insights in the field of quantum mechanics, which you will explain further next week.

I Am?
I DID?
I WILL?

**AAN DE VAKGROEPEN, HOOGLERAREN & UHD'S
VAN DE FACULTEIT
NATUUR- EN STERRENKUNDE**

De redactie van Fylakra heeft onlangs besproken hoe de berichtgeving in Fylakra over het reilen en zellen van mensen en hun werk in de faculteit kan worden verbeterd en uitgebreid. Daarbij kwam o.a. ter sprake, dat twee categorieën mensen in Fylakra uit het gezicht dreigen te verdwijnen : de AIO's en OIO's en de buitenlandse gasten, die wat langer in de faculteit verblijven (> half jaar).

De Fylakraredactie vindt dat om meerdere redenen een verkeerde ontwikkeling en wil dat dan ook niet laten gebeuren. Om daarin verandering te kunnen brengen, hebben we echter uw medewerking nodig en daarop doe ik met deze brief een beroep.

We vragen van u concreet om bij aanstelling van elke AIO/OIO, die bij u komt werken, een kort stukje (5-10 regels) te schrijven, waarin voor iedereen helder (dus niet alleen voor de specialistische vakgenoten!) wordt weergegeven wat de betreffende AIO/OIO gaat doen en waarom. Graag bij het stukje een pasfoto van de betreffende persoon leveren. Dezelfde vraag hebben we voor buitenlandse gasten, die gedurende langere tijd (> half jaar bijvoorbeeld) bij de faculteit zullen verblijven.

We stellen het zeer op prijs als u gedurende de komende jaren mee wilt werken. Ons inziens kan een betere berichtgeving hierover de communicatie in de faculteit bevorderen.

Met vriendelijke groet,

Dr. Gijs van Ginkel,
hoofdredacteur Fylakra.

PAPIERBOXEN.....EN DAARNA?

oftewel: "Tom Poes en het platslaan"

Enige maanden geleden vervoegden zich twee heren op mijn kamer, die mij iets overhandigden, dat mij op het eerste gezicht deed denken aan een verbeterde versie van een Albert Heijn-boodschappenmandje, ditmaal in een blauwe, hardplastic uitvoering.

"Voor 't papier", beantwoorde de oudste flusterend mijn vragende blik. "U moet al uw afvalpapier in dat mandje doen en wanneer het vol is ledigt u het in de verrijdbare container op de gang. En uw overbodige kartonnen dozen moet u. alvorens u die in de container gooit, platslaan".

"Maar die kartonnen dozen zijn zo handig om oud papier in te stoppen - dat doe ik al jaren!"

De man keek mij peinzend aan. "Zit iets in, maar ja, 't is nu eenmaal zo bepaald door...eh...hogerhand en ik doe ook maar wat me gezegd wordt."

Ik ben er nog niet uit: eerst deed ik mijn oud papier in kartonnen dozen, die overigens niet speciaal voor dat doel gemaakt waren, nu moet ik het in A.H.-boodschappenmandjes doen. Hoe ziet het fabricage-proces van zo'n mandje eruit? Nu we toch zoveel waardeloos oud papier hebben kunnen we daarvan dan niet dozen maken om oud papier in te stoppen? Of heb ik het dan over een fabricage-proces dat net zoveel, of misschien wel méér, energie en water vraagt als de aanmaak van plastic mandjes?

Ik ben er nog niet uit. Wat niet in het mandje mag gaat dus in de prullenbak: als je niet in de kantine luncht, zoals ik, zijn dat appel-, sinaasappel- en banaanschillen, boterhamzakken met erin klodders appelstroop en chocopasta, restantjes kaas en worst, broodkrulmels, boter, verder volgesnotterde papieren zakdoeken, afgeknipte vinger-nagels, maar ook kartonnen karnemelkdozen, soepbekers (vol cfk's), piepschuim verpakkingsmateriaal, plastic mappen, ringbanden, tijdschriftomhulsels, etc..

Die hele soep (troep) wordt maximaal na een week opgehaald en al die tijd vinden op mijn kamer de vreselijkste chemische processen plaats. Ik mag blij zijn dat ik nog leef.

Vragen, vragen, vragen.

Om die beantwoord te krijgen wendde ik mij tot mevrouw Annemarie Roozen, hoofd FBU-Afvalbeheer (tel. 3819). De papierbox is een begin, zo vertelde zij mij, we gaan nu beginnen aan het gft-afval. Het gaat hier o.a. om de schillen die ik in mijn prullenmand gooi of die een collega in de kantine in de blauwe plastic zakken deponeert. "Gft" staat voor groente-, fruit- en tuinafval. In het Went-gebouw is een proef genomen met milieu-vriendelijke catering: melk en karnemelk niet meer in kartonnen verpakking (maar in glazen), geen cfk-rijke soepbekers meer (maar in soep-mokken), geen plastic koffiebekers meer. De evaluatie heeft gunstige resultaten te zien gegeven: een milieuvriendelijke is niet duurder dan een traditionele kantine, maar er is wel sprake van 80% minder afval. En...tot tevredenheid van de konsument. Er zal dus vooral preventief moeten worden gewerkt: zorgen dat er minder verpakkingsmateriaal komt.

De papierbox, zo bleek uit het gesprek met Annemarie Roozen, is toch een verhaal apart. Het papier wordt gescheiden van de rest. Prima! In principe is een gedeelte bestemd voor recycling tot z.g.n. "kringlooppapier", waarvan men inmiddels heeft vastgesteld - ook op onze faculteit - dat de kopieermachines het transport van dat papier niet aankunnen; er komen zoveel fijne vezeltjes vrij, dat de machines defekt raken. Dat niet alleen: een kopie van een op kringlooppapier gedrukte tekst schijnt een niet al te fraai resultaat op te leveren. Dit wordt van verschillende zijden tegengesproken: o.a. in het bestuursgebouw wordt gekopieerd op en van zeer bruikbaar kringlooppapier en de meeste enveloppen zijn van dat materiaal gemaakt. Voor alle kopieerapparaten, die onder de Interne Dienst vallen, zo vertelde diensthoofd Nelleke Bouman mij, is nu als alternatief chloorvrij papier aangeschaft (Wat levert het magazijn ?) En de leverancier zal over een paar jaar alleen nog maar dat papier leveren.

De ironie in dit verhaal: er wordt papier ingezameld, o.a. om verwerkt te worden tot kringlooppapier, maar vervolgens krijg ik te horen, dat dat papier niet bruikbaar is als kopieerpapier. Edoch: voor het ver-

zenden van post liggen bij de vakgroep Sterrenkunde stapels hagelwitte enveloppes klaar en bij veel andere vakgroepen en faculteiten zal dat eveneens het geval zijn: zou het mogelijk zijn om overal bij de universiteit kringloop-enveloppen in te voeren?

En nog iets: In Zweden, waar Nelleke Bouman recentelijk een papierfabriek bezocht, plant men bomen ter vervanging van die, welke men heeft gekapt voor de papierfabricage. Dat klinkt mooi en aardig, maar de aanplant heeft een kwaliteit, die in het niet zinkt bij die van de oorspronkelijke oer-bossen van Noord-Europa, die verloren gaan aan de papier- en meubelindustrie. Als gevolg daarvan, aldus in de laatste maanden verschenen publikaties, zijn die oerbossen gedoemd te verdwijnen, wanneer we niet ingrijpen.

Wanneer ik alle gegevens naast elkaar leg bekruipt mij het gevoel, dat de discussie over het te gebruiken papier nog niet voorbij is. Ik houd u op de hoogte!

Evert Landré

Enne... Vergeet u niet
naar de Fylakon-jaarvergadering te gaan?

4 januari 1993, 15³⁰ u

Blauwe Zaal, Trans I

DE UNIVERSITEITSRAAD

Efficient georganiseerde democratie heeft goede mensen nodig.

Begin 1993 zullen weer de verkiezingen voor de Universiteitsraad plaatsvinden. Dat gebeurt voor het personeel van de universiteit eenmaal per twee jaar. Voor zover u dat nog niet weet: de Universiteitsraad vormt samen met het College van Bestuur het bestuur van de universiteit.

De formele bevoegdheden van de Universiteitsraad zijn in hoofdzaak

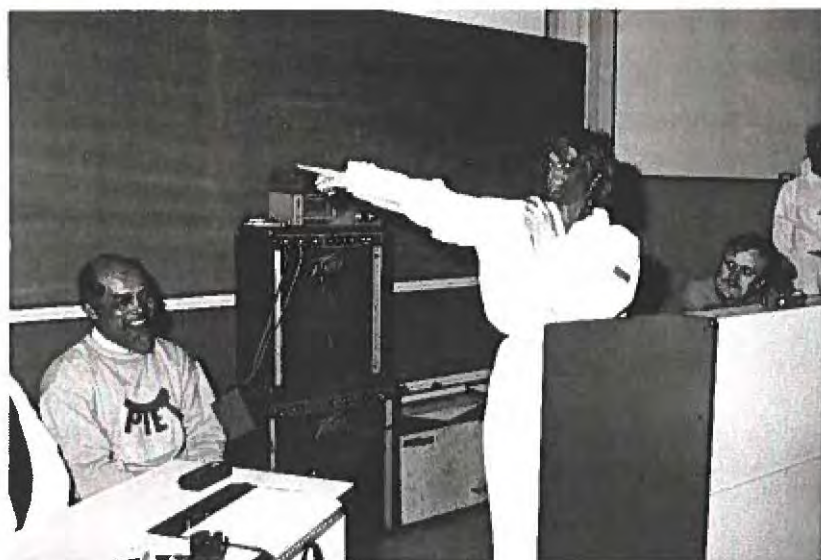
- het budgetrecht, d.w.z. de Universiteitsraad bepaalt hoe de universitaire gelden worden verdeeld,
- vaststellen van het ontwikkelingsplan.

U merkt het wel : de Universiteitsraad heeft daarmee een vitale inbreng in de universitaire bestuursstructuur. Enerzijds het vaststellen van de (strategische) beleidskeuzes voor de toekomst en anderzijds het toedelen van het geld, nodig voor het werk van de universiteit.

Mijn ervaring als lid van de Universiteitsraad de afgelopen tijd is, dat een en ander heel efficient is georganiseerd en tevens heb ik gemerkt hoe belangrijk het is, dat mensen van de "werkvloer" hun bijdrage leveren aan een goede besluit-vorming.

De U-raad is op het ogenblik georganiseerd in vijf fracties: twee studentenfracties (PSO en BRUG), een fractie uitsluitend voor het ondersteunend personeel (NWP), één fractie uitsluitend voor het wetenschappelijk personeel (Progressief Wetenschappelijk Personeel, PWP) en een gemengde fractie voor obp en wp (Verbinding '91).

Met dit stukje richt ik mij tot het personeel van onze faculteit met de vraag: wilt u eens nagaan of u de komende twee jaar (medio 1993 - medio 1995) wilt deelnemen aan het U-raadswerk. Als u dat wilt, zou ik dat graag van u horen. Tel. 2361/2952, BBL kamer 470, Gijs van Ginkel (op het ogenblik lid van de PWP-fractie van de U-raad).

SINTERKLAASCOLLOQUIUM 1992

Het Sinterklaascolloquium, dat dit jaar op 3 december plaatsvond, was duidelijk anders van karakter dan in voorgaande jaren, toen het traditie was, dat een aantal medewerkers voor de Sint moest verschijnen en door hem al of niet bestraffend werd toegesproken. Het team, dat nu verantwoordelijk was voor de invulling van de middag, heeft dat met veel vindingrijkheid gedaan. Het hoofdmenu was een kwiz, waaraan door twee ploegen werd deelgenomen, volgens een afvalstelsel. Thea de Caes (op de rechter foto tussen John Cooyman en Gé Geljtenbeek) won. Bij de foto linksboven past het onderschrift: "Onze computerman Henk Mos / was jarenlang bij Sint de klos / Nu had hij zich laten retireren / om Peter Mertens te grimeren". Op de foto linksonder, tenslotte, Marion Wijburg, STK-secretaresse, in haar dubbelrol van kwiz-meesteres en alternatieve Sint. Het was origineel, maar er waren ook mensen, die het betreunden dat er niemand "in de zeik" gezet was.

(foto's: Evert Landré)

(Ingezonden)

NATUURKUNDIG GEZELSCHAP TE UTRECHT**opgericht 1777****programma 1993****Dinsdag, 12 januari 1993:****Mevr. dr. E.F. van Dishoeck (Leiden)
"Moleculen tussen de sterren"**

Interstellaire wolken hebben een zeer rijke chemie, zoals blijkt uit de ontdekking van meer dan 80 verschillende moleculen. Sommige van deze moleculen zijn in de ruimte gevonden vóórdat ze op aarde bekend waren. De studie van de chemie onder de exotische condities in de interstellaire ruimte (extreem lage temperaturen en dichtheden) is niet alleen van astronomisch belang, maar geeft ook nieuw inzicht in fundamentele moleculaire processen. Bovendien zijn moleculen zeer nuttige diagnostische middelen voor het bepalen van temperaturen en dichtheden in de interstellaire ruimte. Tenslotte spelen moleculen een fascinerende rol bij de vorming van sterren en planeten.

Dinsdag, 16 februari 1993:**Dr. F.H. van Lunteren (Utrecht)
"Het negentiende-eeuwse 'raadsel der zwaartekracht'"**

Gedurende de eerste helft van de negentiende eeuw gold Newtons gravitatie-theorie als een voorbeeldige, volledige en definitieve beschrijving van de zwaartekracht-verschijnselen. In de daarop volgende periode werd deze mening geleidelijk aan herzien. Aan het eind van de eeuw klonk algemeen de roep om een dieperliggende theorie. Dergelijke, vaak tamelijk exotisch ogende theorieën waren reeds in toenemende mate naar voren geschoven; zij konden echter geen genade vinden in de ogen van de fysische gemeenschap. In deze voordracht zullen de volgende vragen aan de orde komen: Waardoor veranderde de opvatting over de zwaartekracht? Wat voor alternatieve theorieën werden in de genoemde periode voorgesteld? Welke technische moeilijkheden leken de constructie van een bevredigende 'diepere' theorie in de weg te staan?

Dinsdag, 16 maart 1993:

Dr. C.G. Langereis (Utrecht)

"Polariteitsomkeringen van het Aardmagneetveld"

Eén van de meest opvallende eigenschappen van het aardmagneetveld is dat het in het geologisch verleden vele honderden malen van polariteit veranderd is: de noordpool werd zuidpool en vice versa. De laatste keer dat dit gebeurde was 780.000 jaar geleden. Na een introductie over het aardmagneetveld, het paleomagnetisme en de ontdekking van omkeringen, worden de toepassingen in de geologie/geofysica besproken. Tenslotte wordt ingegaan op de oorsprong van het aardmagneetveld (de 'geodynamo') en de mogelijke oorzaken van polariteitsomkeringen.

(Dit is een gemeenschappelijke vergadering met de Vereniging voor Weer- en Sterrenkunde, Afd. Utrecht).

Dinsdag, 20 april 1993:

Dr. J. de Goede (Leiden)

"Chaos in de Cardiologie"

Eenvoudige systemen, zoals een aangedreven slinger kunnen een zeer ingewikkeld dynamisch gedrag vertonen, op het oog niet te onderscheiden van een stochastisch verschijnsel. Dergelijke deterministische systemen noemt men chaotisch. Toen het duidelijk werd dat bepaalde aspecten van ingewikkelde systemen, zoals turbulente vloeistoffen, beschreven konden worden met eenvoudige deterministische modellen, duurde het niet lang voordat men de methoden uit de chaostheorie ging toepassen op fysiologische systemen zoals de hersenen en het hart.

Een veel voorkomende hartritmestoornis is boezemfibrilleren. Aan de hand van de elektrische activiteit gemeten op de boezems van patiënten tijdens open-hart-chirurgie, zullen we bespreken in hoeverre de verworvenheden van de chaostheorie bruikbaar zijn om meer inzicht te verkrijgen in de fysiologische mechanismen die ten grondslag liggen aan hartritmestoornissen zoals boezemfibrilleren. Hierbij zullen de belangrijkste ingrediënten uit de chaostheorie zoals de reconstructiemethode van Takens, fractale dimensie en entropie worden toegelicht.

De vergaderingen worden gehouden in een collegezaal van Transitorium I, Leuvenlaan 21, De Uithof. De aanvang is telkens om 20.00 uur.

Excursie. In mei of juni 1993 zal de jaarlijkse excursie plaatsvinden. Hierover ontvangen de leden tijdig bericht.

Adres van het secretariaat van het Natuurkundig Gezelschap:

Transitorium I
Leuvenlaan 21
3584 CE Utrecht
tel. 030-532322/531025

Dr. P. Ullersma,
Secretaris.

RADIOTELESCOOP VOOR 350 JAAR UTRECHTSE STERRENKUNDE

In het kader van het 350-jarig bestaan van de Utrechtse sterrekunde (afgekort 350 JUS) is op donderdag 10 december een radiotelescoop geplaatst in de tuin van het Universiteitsmuseum. De telescoop was door Hr. Ms. Krijgsmacht getransporteerd vanuit Drenthe, waar hij jarenlang (daarvoor in Nijmegen) heeft gestaan in het telescopenpark van de Dwingelose sterrewacht. Onderweg werden twee lantaarnpalen "aangedaan", waardoor het geheel met vertraging op de Biltstraat arriveerde. Verantwoordelijk voor de de- en montage was de firma Schepers Techniek BV uit Hoogeveen, voor het gereed- en pasklaarmaken van de bodemplaat Ruud Heij (WP), terwijl Ilya Nagtegaal (FED) al geruime tijd bezig is de electronica te verzorgen. Ed van der Zalm (STK) mag zich de projectleider noemen. In het voorjaar is de telescoop operationeel en zal radiostraling van de zon gaan waarnemen.

(foto's: Evert Landré)

Uit dienst : 01-09-1992 t/m 01-12/1992

titel	voorlet.	naam	vakg.	uit
Dr.	J.H.	Nijland	AGF	1-9-92
Mw.drs.	M.	Visser	MFO	1-9-92
Drs.	F.C.P.	Joosse	SAP	1-9-92
Dr.	R.	Bijker	SAP	1-9-92
Dr.	G.	Szamel	THE	1-9-92
Mw.dr.	J.	Kunz-Drolshagen	THE	1-9-92
Dr.	G.A. van	Velzen	MFF	1-9-92
Dr.	A.A.	Wolters	FYS	1-9-92
Drs.	J.	Haveman	FYS	1-9-92
Ir.	A.	Moes	DID	1-9-92
Mw.drs.	H.	Eviatar	MBF	1-11-92
Ir.	W.S.J.	Uijtewaai	MFF	1-11-92
Dr.	A.G.	Schins	GCM	1-11-92
Drs.	D.R.	Roell	GWN	1-11-92
Dr.	K.M.	Isler	THE	1-11-92
Drs.	A.J. van	Gessel	BIB	13-11-92
Dr.	T.	Bouma	GCM	1-12-92
Dr.	G.T.	Barkema	FYS	1-12-92
Dr.	P.J. van	Baal	THE	1-12-92

In Dienst : 01-09-1992 t/m 01-12-1992

Dr.	B.M.	Kastening	THE	1-9-92
Dr.	D.J.	Jacobs	THE	1-9-92
Mw.dr.	J.C.	Boulton-Augur	MFF	1-9-92
Drs.	S.F.	Portegies Zwart	STK	1-9-92
Drs.	J.W.	Hartman	STK	1-9-92
Drs.	J.	Wiersma	MFF	1-9-92
Drs.	P.H.E.	Tiesinga	THE	1-9-92
Drs.	A.	Misiejuk	SAP	1-9-92
Dr.	J.	Blom	FYS	1-9-92
Drs.	R.J.N.	Snellings	SAP	1-9-92
Drs.	E.H.	Agterhuis	FYS	1-9-92
	V.C.G.	Verleun	FYS	7-9-92
Drs.	N.M.	Hoekzema	STK	1-10-92
Dr.	X.J.J.C.	Urbain	AGF	1-10-92
Ir.	F.J.	Achten	AGF	1-10-92
Drs.	F.J.M.	Geurts	SAP	1-10-92
Drs.	W.L. van	Rossum	SAP	1-10-92
Dr.	M.J. van den	Boogaard	AGF	1-10-92
Drs.	E.T.	Rowe	STK	1-10-92
Ing.	M.	Kars	AGF	15-10-92
Drs.	P.A. van	Walree	GCM	1-11-92
Dr.	J.W.	Greuell	MFO	1-11-92
Drs.	C. van der	Struijf	MBF	1-11-92
Dr.	S.J.	Hogeveen	STK	1-11-92
Drs.	H.J. van der	Meiden	AGF	1-11-92
Mw.ddr.	M.	Zhu	AGF	1-11-92
Drs.	N.A.J.	Schutgens	STK	2-11-92
Mw.	J. van	Wezel	BPZ	15-11-92
Drs.	I.T.C.	Hooge	MFF	1-12-92

"OF COURSE I'M SURE IT'S A LEMON. IT CAN'T EVEN
DETECT TERRESTRIAL LIFE."

VAN DE EINDREDAKTEUR

Toch nog even een nawoord en wel hierom: op de binnenzijde van het omslag staat altijd keurig vermeld wie in de redactie van FYLAKRA zitten en wie wat doet, bijvoorbeeld de lay-out, de portretfotografie, de eindredactie. Maar langzamerhand zijn er zoveel enthousiaste mensen die aan FYLAKRA meewerken, dat er te weinig ruimte is om leders aandeel te vermelden. Het monopolie van de reportage-fotografie berust al lang niet meer bij ondergetekende. Dit nummer van FYLAKRA is daarvan een boelend voorbeeld.

Gijs van Ginkel, onze hoofdredacteur, is niet alleen een begenadigd Journalist (zeven artikelen van zijn hand hebt u hieraan voorafgaand kunnen lezen!), hij neemt tegenwoordig iedere gelegenheid te baat om, waar ook, te fotograferen. Dat heeft tot gevolg dat door hem geschreven artikelen, maar ook pennevruchten van anderen, tegenwoordig rijk geïllustreerd worden met foto's. Een opsomming:

- een foto bij het afscheid van Prof. Ruijgrok
- alle portretten (behalve bij Eric Rowe) in "Buitenlandse bezoekers"
- idem bij "Nieuwe onderzoekers"
- de foto's bij de oorerende Prof. Lijnse
- de foto van Erkelens in het artikel over de reorganisatie bij MFF
- alle foto's in het artikel over de DienstCommissie

En vervolgens is daar ook nog Johan van der Linden, die, behalve dat hij de prachtige portretten van Prof. Grabmeier, Tjibbe Bouma en Prof. Erkelens maakte, ook nog het afscheid van Prof. Ruijgrok versloeg.

Het artikel "Ten halve gegaan" werd geschreven door Cas de Vries en de gegevens over de buitenlandse gasten bij Sterrekunde werden verstrekt door Tony Hearn.

Ik hoop dat deze, weer maximaal dikke, aflevering van FYLAKRA u goed is bevallen.

Prettige Kerstdagen en een inspirerend 1993 toegewenst!

Rijksuniversiteit Utrecht
Faculteit Natuur- en Sterrenkunde
Princetonplein 5
3584 CC Utrecht

